

tjeva: sve svoje dohodke za se troše. Pošto je g. Boeccalari zahvalio g. Viduliću za te riječi i jamčio za navedene činjenice, bio je njegov predlog primljen.

Zastupnik g. Amoroso razlaže svoj predlog o zemljišnom nametu, a taj se jednoglasno prima.

Dr. Costantini izvješta u ime škol. odbora o raznim predmetih i postavljajući kod pojedinih slijedeće predloge:

a) Ima se učiniti zakon, usljed kojega bi pokrajinske oblasti financijski i dalje upravljale školama, al bi morala što god doprinijeti i ona okružja školska, koja škole imaju.

b) Imaju se pregledati sistematizirana učiteljska mjesta, te umančiti njih tamo, gdje se to bez škole za obrazbu učiniti može (i to prema razmjerom ustanovljenim u §. 11. obč. car. zakona 14. maja 1869.), a razpoložive namjestiti tamo gdje je potreba.

c) Odobravajući postupak zemaljskoga odbora u obrani njegovoga prava kod predlaganja (§. 18. pokraj. zak. od 3. nov. 1874.), potiče ga, da i unapried tako čini, te prisli e. kr. oblasti, da mu to pravo pripoznadu.

d) kod vlade i kod sk. oblasti ima se opraviti, da se sva mnijenja, koja se vladi u ime e. kr. kotarskih viećah priobučuju, zajedno u vieću razprave.

e) Zemaljskomu odboru se nalaze: 1. da kod visokoga ministarstva za nastavu i opet na to radi, da se osnova podučavanja na učiteljsku u Kopru i Gorici preinači prema odluci istoga vis. ministarstva (dne 20. maja 1874.), te nek jezik njemački ne bude učevni nego samo obilgatni predmet;

2. da se već jednom školske stvari urede prema postojećim zakonom, prema pravu ove pokrajine i prema saborskim odlukama (od 1873. 1874., 1875., 1876., 1877. i 1878.);

3. da izposluje kod vis. ministarstva, da budu školski praznici u pokrajini mjeseca septembra i oktobra ili bar od polovice augusta do polovice oktobra;

4. da izposluje kod istoga ministarstva, da se za svaki politički kotar u pokrajini imenuje posebni školski nadzornik, i to takav, koj je zakonito usposobljen u jeziku, u kojem se u njemu izručeni školah podučaje;

5. da zamoli vis. ministarstvo za nastavu, da se u jednom talijanskom gradu carstva ustroji pravni fakultet sa učevnim jezikom talijanskim.

f) Nalaze se zemaljskomu odboru nadalje:

1. da zajedno sa e. kr. vladom ustanovi točno broj stanovnika talijanske i hrvatske narodnosti u mjestih, gdje obojih ima, te da se ustroje u njih po dva razdiela, talijanski i hrvatski, i na volju roditeljem i škribnikom pusti, da svoju djecu ili stčienika u koji će razdiel upišu.

2. da zajedno sa e. kr. vladom točno razvidi broj stanovnika po narodnosti, postojeće okolnosti i zakonite prava onih, kojih se tiču škole u sv. Petru (lošinskog) i u Barbani, i prema uspjehu toga razvidjenja možda od pokrajinskoga školskoga vieća zahtjeva, da svoje odluke o učevnom jeziku u tih školah razgleda.

3. da udionitvuje kod izraživanja potrebe novih školah, dade svoj glas o učevnom jeziku; al da pristane na ustanovljenje novih školah samo u medjah proračuna učinjenoga po saboru. —

U tih predlozih saborskoga škol. odbora razpravljalo se je u saboru o kojem veće o kojem manje, nu svi bili su ili jednoglasno ili većinom glasovah primljeni.

G. Babuder hoće, da imadu školske oblasti neomeđesenu vlast kod službenih premjestajah.

Medju gg. Spinčićem, Amorosom, Strkom, Babuderom, Sbišom, Boeca-

lari-em i vladinim povjerenikom razprala se je živahna razprava o kulturi Hrvatah u Istri i o pretežnoj kulturi i naobrazbi Talijanah. Amoroso kaže u ime zemaljskoga odbora na jednu prijetbu Spinčićevu, da se je uvijek gledalo na dužni razmjer između djakah hrvatskih i talijanskih kod podučavanja podporah. Ako se je veće podporah Talijanom dalo, to se je dogadilo, jer ima talijanskih djakoh mnogo veće nego hrvatskih. Poprečno polazi 180 djakoh Istre gimnazije u Kopru i Pazinu. Medju njimi ima samo 36 Hrvatah.

G. Babuder opravdava sadanje stanje učiteljska u Kopru i s obzirom na financijske okolnosti u državi: štediti se mora. G. vladin povjerenik opravdava također to stanje, i to tim, da naglasuje potrebu poznanja i širenja njemačkoga jezika. Gg. Costantini i Amoroso govore za dotični predlog preustroja tih zavodah. Posljednji naglasuje abnormalno stanje učiteljska u Kopru, gdje bi se na jednom četiri jezika učiti htjelo. U ostalom će to učiteljske prestati radi predstojećega preustroja, i rad toga, što će skoro prestati potreba novih učiteljah.

G. Strk govori o narodnostnom stanju škole u sv. Petru, nečini pako nikakva predloga u tom. Svršuje svoj govor toplimi riječmi za mir i slogu medju Hrvatih i Talijanah u Istri: svi smo Istrani, svi nosimo jednake terete i čutimo jednake nezdode. —

U sjednici 23. junja predlaže g. Canciani da se vlada pozuri na djelo uredjenja gruntovnih knjigah u pokrajini.

G. Venier obavještuje u ime financijskoga odbora o proračunu za god. 1880. te za godinu 1881.

Govori se o trošku za uzdržavanje običaroh stannjućih jur duže vremena u drugih gradovih. Govor je na korist običarah.

Stipendije za sumarstvo neka vlada promijeni u stipendije za poljodjelstvo.

O pokrajinskom dugu predlaže se po istom financijskom odboru: da sabor državi za onih 95.000 for. jamči, koje se ja običarim za sjeme dalo, kao i za onih 135.000 for. koje se je za javne gradnje primilo. Prvu svotu ima pokrajina državi platiti tečajem pet godina u peterih jednakih obrocih, drugu tečajem deset godina. Mjstne obćine, koje su dohlye novacah od prve ili druge svote, imadu jih pokrajini u naznačemo vrijeme platiti.

Predlog za cestu Erzišee-Kran izvruća se zem. odboru. Taj ima stvar razviditi i obavjestiti sabor u budućem zasjedanju.

Pravni saborski odbor nalaze zem. odboru da do budućega sasjedanja učin zakon, kojim bi se pregledalo obćinski zakon i obćinski izborni red.

Predlaže se, da bude vlada kod utjevanja ovogodišnjega poreza čim blaza radi nezdodah, koje su narod stigle.

U jednoj prijašnjih sjednicah učinilo se je zakon, kojim se hoće ustrojiti zavod zemljišnoga kredita za krajsku grofiju Istru. U ovoj sjednici izabiru se četiri viećnika za upravu istoga zavoda. Kao takovi izabrani su: baron Ivan Pavao Polesini i Franjo Sbiša pekojnoga Sebastijana iz Poreča, odvjetnik Adam dr. Brak iz Pazna, Nikola Rizzo iz Polja.

Izabire se prisjednik zemaljskoga odbora iz skupine poslanakah izvanjskih obćinah i to u osobi odvjetnika dra Canciani-a, jednoglasno.

Pošlo se je sve razpravilo, što bijaše na dnevnom redu, izuze predsjednik sabora dr. Vidulić govor slijedećega sadržaja.

Zahvaljuje zastupnikom na njihovom neumornom djelovanju. Potvrđiv

oni dosadanji rad zem. od., oduševljuju i na dalje djelovanje. Njih može biti zadovoljna naša draga domovina, jer vidi u njihovih odlukah vruću ljubav domovinsku. Biju ju doista i novi biči, premda je dosadanje jedva zaboravljati počela; nu nade je, da se neće razširiti po cijeloj pokrajini i da će se tamo zadržeti, gdje su se pojavili. Potrebitu uzajemnost svih Istranah pokazali su zastupnici u svih težkih hipih, a tako i u ovom zasjedanju. Drago mu je i sretan je, što može uzdržati činjenicu, da se svi izabranci pokrajinskoga stanovništva bratinski snasaju, bili oni jedne ili druge narodnosti. Svi rade za duševno i tvarno blagostanje stanovništva. U tom jih podupire e. kr. vlada i njezin povjerenik u saboru. Pozivlje zastupnike na uzklik: živio Nj. Veličanstvo car i kralj Franjo Josip. Zastupnici se odazivlju.

G. Franjo Sbiša izraza u ime svojih drugoval počitanje i priznanje pokrajinskomu kapelanu, zem. odboru i vladinu povjereniku. Na to zatvara pokrajinski kapelan zasjedanje pokrajinskoga sabora. —

To je eto izvještaj saborskoga djelovanja u dvijuh posljednjih sjednicah, medju svimi svakako najznačajnijih. Na pojedine točke svratiti ćemo se, kako nam dodje. Na jednu vraćemo se jur danas. Molimo ujedno sve prijatelje našega naroda u Istri, da nas o pojedinih točkah, koje bjehu u saboru razpravljane, čim točnije obavieste. Svi zajedno mnogo znamo.

Zemljišni vjeresijski zavod.

Teško li je naš narod u Istri pri-tisla nevolja ove godine.

Ublazio ju je nekoliko vlada.

Ublazio ju je pazinski dobrotvorni odbor, kojemu nije smatrao vrijednim g. Vidulić ni zahvaliti se, kad je u prvog saborskog sjednici nabrajno dobrotvore i svi oni, koji su se njegovo čovjekoljubivo pozivu odazvali, kao također mnogi drugi.

To ublaženje je hipno.

Imalo bi se iskati načine, kako bi se trajnije pomoglo.

Jedno je osobito veliko zlo, koje narod veoma tišti.

Posljedice prošlih zlih ljetinah su takove, da priete posvećanoj propasti naših seljakah. Glavna tih zlih posljedica jest, da seljaci u sve to veće dugove zapadaju.

Taru jih ne toliko glavnice, koliko ogromni, prekomjerni, nečuvani kamati.

Veoma riedki su oni, koji plaćaju *rest po sto*.

Sretnimi se sećene oni, koji dobivaju vjeravnika zadovoljujućega se sa *dvadeset po sto*.

Dvadeset po sto tako je u običaju, da sami seljaci drugi od drugoga toliko zahtjevaju.

Kamati su i *do sto, dvjesto*, da i *tristo šestdeset i pet po sto*.

Gladni ljudi zadovoljavaju se u najgorih dobah godine sa stvarim, da jih pak sa stvarim namire. U zamsko doba zadovoljivaju star kuruz: zaaj vraćaju u vrijeme žetve star pšenice. Koliko je to po sto, može izračunati svako, koj zna pošto je pšenica a pošto kuruz i koliko je mjesecah od žetve do žetve. I još se sironah vele sretnim sećeni, ako takovih vjerovnikah naći može. U glavnom gradu Istre ima vam čovjekoljub, koji se zadovoljuje sa *sumim novčelem kamata na dan za jednu forintu*. To će reći: on uzimlje za sto forintah glavnice sto novčelah ili jednu forintu na dan. Buduć da ima godina 365 danah, to čovjek dugujući tomu čovjekoljubu 100 for. cijelu godinu danah, plati za tje 365 for. kamatah.

Istra nejma Židovah. Ima li to svijetu gorih Židovah od ovih naših pokrštenikah? — Mi dvojimo.

Jeli čudo, da seljaci propadaju? Jeli čudo, da su zagrežli u dugove? Jeli čudo, se kad ili nikad oslobodili? Jeli čudo, da se svaki čas imadu naših seljakah pod bubanj prodavaju, i to u cijene, da je bogu plakati?

Kako bi se spasilo bar one, koje je još moguće spasiti? — Tim osobito, da se nadje čestitih, unijerenih, ljudskih vjerovnikah.

Jer nije tako lahko pojedinačah naći, koji bi mogli novacah uzajmljivati, ustrojilo se je osobito u novije vrijeme društva — tu jaku polugu napredka ljudskoga roda —, kod kojih je moguće novacah dobiti. Vjeresija, koja daje novacah na zemljište, zove se zemljišna vjeresija. Takovu jednu odlučio je naš zemaljski sabor ustrojiti, te je za tju već i pravila skrojio i upravne viećnike imenovao.

Hrvatski domoljubi u Istri uvjedly su jur davno potrebu nekakvih vjeresijah za Istru. Na nje bilo je natuknuto u jednom članiciu o Istri prije pet šest godinah, „Na a Sloga“ progovorio je o njih jur također. Za posljednji broj „Naše Sloge“ bio je jur pripravao članak o toj stvari. Kad se je dočulo, da sabor o vjeresijskom zavodu radi, počekalo se je.

Još nit sad nejmamo pravilah u radnih, te nemožemo potanje ni ta reći.

Zahvaljujuć se vis. saboru što je takov zakon projekcira, nemožemo a da ne primetnemo nješto.

I u jedva izteklim zasjedanju bilo je zem. odboru prigovoreno, da se pod-pore nediele jednako Hrvatim i Talijanom. Čitali smo nedavno, kako se mnogi Hrvati Istre bili siljeni prodavati za novac svoje osvjedočenje.

Čast svoje gg. viećnicah vjeresijskoga zavoda. Mnogim mogućim prigovorom moglo se je izbjeći, kad bi se bilo dva ili bar jednoga viećnika Hrvata izabrano. Svi viećnici izabrani su iz jednoga kuta Istre: Pazinu, Poreča, Pulja. Zar nije zavod za sve dieľove Istre? Zar nebi imali biti svi jednako-njerno zastupati? Kod takova zavoda nebi se snijelo dati povoda nit pomisli o pristranosti.

DOPISI.

Iz Barbanske obćine, 9. julja.

„Glas u Rami čuo se, naricao i plać veliki: Italija plaće za djecu svojom, neće da se utješi za djecom svojim.“ Tako prorokovao Jeremija o mladencih. „La Giunta provinciale resta incaricata: Di rannodare coll' eccello i. r. Governo le pratiche opportune per constatare le proporzioni numeriche in linea nazionale, le reali condizioni ed i legittimi diritti degli interessati delle scuole di S. Pietro dei Nembri e di Barbana, e dietro il risultato di tali indagini di chiedere eventualmente all' eccello i. r. Consiglio scolastico provinciale la revisione delle decisioni prese sulla lingua d'istruzione presso quelle scuole, e di riferire alla Dieta nella prossima sua convocazione.“ Tako naricao u vis pokrajinskog saboru Po-rečkomeu školski odbor za prvajnom talijanskom Barbanskom puekom školom. Jeremija prorokovao pun duha Svetoga, slavni školski odbor vis. pokrajinskoga saboru u Poreču naricao pun duha ne Svetoga. Sve do predlani bjaše u školah naše obćine učevni jezik talijanski; ipak neoglaše se Italija u vis pokr-Porečkomeu saboru za našu hrvatsku djecu. Zamjenjen učevni jezik talijanski s hrvatskim, eto vam plaća i naricanja. Jeli opravdana ova žalost? Ujste i sudite: U Barbanskoj obćini imade

